

UNIVERSITĀTES AVĪZE

P. STUČKAS LATVIJAS VALSTS
UNIVERSITĀTES IZDEVUMS

Iznāk kopš 1989. gada 7. septembra

Nr. 18

1990. GADA 22. JANVĀRI

Maksā 2 kap.

TAUTAS FRONTE

Tuvojas vēlēšanas

un 13. Janvāra LTF Domes sēde bija vēltā galvenokārt šim jautājumam.

Vispirms domniece, kā arī daži no nedomniekiem, kam laimējās tikt pie vārda, apsprieda LTF vēlēšanu platformu. Tās projektu bija sagatavojusi komisija un tāpēc brīžiem radās iespāids, ka atsevišķi domniece cīnīties par vārdu teikumā, piemirsuši gan savu, gan platformas pamatuzdevumu. Domes sastāvs ir nevienmērīgs (tas ir saprotami), bet liekas — arī pārāk plašs. Skumji, ka jāvēro savstarpējā cīņa, nevis cīņa par kopējo lietu. Tāpēc platformas apspriešana ritēja ilgi, turklāt saraustītā tempā. Gribētos minēt mūsu profesora, deputāta J. Bojāra dažus lietiskus priekšlikumus, piem., platformas sadaļā «Tautsaimniecības joma» — likvidēt «ēnu» ekonomiku un spekulatīvā kapitāla nodibināšanos Latvijā, sadaļā «Sociālā sfēra» — radīt katras personas aizsardzību pret noziedzību un valsts iestāžu patvaļu.

Apspriešanas rezultātā platformas projekts tika pieņemts par pamatu.

Otra sēdes daļa bija visai vētrains un pārlieku emocionāla, jo tika apstiprināti AP deputātu kandidāti, ko atbalstīs LTF. Prioritāte kandidātu sarakstu veidošanā piešķirta LTF nodaļam un nodaļu apvienībām, ar ko grūti bija samierināties dažam domniekam. Tāpēc radās nevajadzīgas kaislības un varbūt tāpēc vairāki rajoni savus kandidātus Domei tā arī neatklāja.

Jānosauc tie Universitātes tautfrontnieki, kurus kā deputātu kandidātus atbalstīs LTF: P. Laķis (izvirza no Gulbenes raj.), O.

Kehris un M. Ozoliņš (no Latgales priekšpilsētas), A. Panteļevs (no Iekšējās apv.), V. Zariņš (no Vidzemes priekšpilsētas), V. Steins (no Madonas raj.). Saraksts nebūt nav noslēgts un LU nodaļas valde ir nodevusi mūsu grupu kandidatūras LTF vadībai.

Deputātu kandidātu apspriešanā atkal izvērtās diskusijas par KP biedru atbalstīšanu, kā arī par partijas funkcionāriem. Manuprāt, ja runājam par FUNKCIONĀRIEM, tad tie taču ir katrā politiskā un sabiedriskā organizācijā. Diezin vai pamatoti par tiem var dēvēt visus pirmos, oteros KP sekretārus. Galvenais taču ir šo cilvēku attieksme pret LTF 2. programmu. Ne vēlti atsevišķos lauku rajonus (arī Rīgā) pirmos sekretārus vietējie tautfrontnieki atbalsta.

AP vēlēšanas tuvojas, bet manī īpašas bažas izraisa mūsu studentu pasivitāte. Lūk, tikai kliezdošais piemērs — Proletārišu rajona 34. vēlēšanu apgabala atkārtotas vietējo padomju vēlēšanas notiks tikai tadē, ka Burtņiku un Tālivalža telas kopmītni mītnieki neieradās vēlēšanu iecirknī (pavisam atnāca 45,7% vēlētāju), 4. februāri notiks atkārtotas vēlēšanas, bet LTF atbalstītais deputāta kandidāts jau tagad nobažījies par mūsu studentu attieksmi. Ļoti ceru, ka šīs bažas neapstiprināsies...

AP vēlēšanas būs pirmā PUSLIDZ demokrātiskā iespēja mums veidot parlamentu, kura rokās būs Latvijas nākotne. Un šo iespēju mums jāizmanto!

JANIS STRAUHMANIS,
LU LTF nodaļas valdes priekšsēdētājs

Tieši tadē, ka tuvojas vēlēšanas

atcerēsimies decembra AP sesiju, to, kuru ar tādu satraukumu gaidījām un, kurā vilāmies. Toreiz pietrūka aptuveni 60 deputātu klātesamības, lai varētu izlemt LPSR konstitūcijas 6. panta likteni. Pie tā izšķiršanas bija jāatgriežas janvāra sesijā.

Kādi tad bija šie iemesli, kas kavēja deputātus piedalīties parlamenta darbā? Pēc mandātu komisijas priekšsēdētāja ziņojuma atklājās fakts, ka lielāko daļu bija nopļāvusi kāda baiga sērga. Tad sekoja diezgan liela grupa, kas neatradās Latvijā. Viņi bija paklausījuši savu virspavēlnieku aicinājumam, turot šo asiņu balsi augstāk, par kaut kādas mītnes valstīņas interesēm.

Trešā deputātu grupa sastādīja uz grūtām kājām esošās parlamenta locekles. Apsveicot šo faktu kā tādu, tomēr atļausos atgādināt, ka studentes — topošās māmiņas — līdz pēdējam brīdim apmeklēja lekcijas un pat kārtu eksāmenus. Vai tiešām AP sesijas ir mazsvarīgākas par augstskolu sesijām?

Cerams, ka izvirzot deputātu kandidātus jaunā parlamenta vēlēšanām, mēs izdarīsim secinājumus no iepriekš gūtās mācības un neuzspiedīsim vārdiem šo grūto nastu. Protams, ka Strauhmana kunga nosauktie cilvēki nav arī militāristi un funkcionāri (ši vārda slīktākajā nozīmē), kuri seko vienīgi sava tēva Reglamenta un mātes Partijas norādījumiem. Arī trešā problēma šos kungus neapdraud. Taču — drošs paliek nedrošs, pajautāsim vai kādam nav tālos laukos sirma omīte, kurai vasarā jāpalīdz novākt siens, bet rudēnī jānorok kartupeļi. Nebūt negribu teikt, ka šie darbi ir mazsvarīgi (vecmāmuļam tie ir simtkārt svarīgāki par šādām sēdēšanām runasvīru saietos!). Būsim uzmanīgi: nepadarīsim kārtīgus cilvēkus par slīktem dēliem, vai arī — par slīktem Latvijas interešu aizstāvjiem!

IVETA MEDIŅA

Situācija izveidojusies divdomīga. Ko darīsim ar Kremļa izgatavoto «uzpurni», kuru oficiāli dēvē par Konstitucionālās uzraudzības komiteju? PSRS AP deputāts I. Bišers ierosināja šo jautājumu lektaut mūsu AP janvāra sesijā. Pēc V. Skudras ieteikuma, šā likumprojekta izskatīšanu atlika uz februāri. Kā lemsim tā likteni pēc mēneša? Šķiet, mūsu attieksme pret to ir visnotaļ skaidra. Piedāvājam sarunu ar LU Partijas komitejas sekretāru, juristu AIVARU ENZINU. Viņš piedalījās PSRS Tautas deputātu II kongresa darbā, kā potenciālais republikas pārstāvis šīs komitejas sastāvā. Arī Endziņa kunga situācija, zinot sabiedrības nostāju un viņa paša pārliecību, ir sarežģīta...

— Vēlreiz, lūdzu, atgādināsim problēmas būtību!

— Kā zinām, tad likumprojekts par Konstitucionālās uzraudzības komiteju paredz ierobežojumus attiecībā uz republiku suverenitāti, jo tā kompetencē ietilpst gan konstitūcija, gan likumi. Nav noslēpums, ka daudzas mūsu normas ir pretrunā ar PSRS konstitūciju. Likumdošanas pilveidošanas process Baltijā norit daudz straujāk nekā Savienībā. Ja arī tiek izdarītas izmaiņas, tad ne jau mums par labu. Protams, šādā situācijā li-

steidza tieši Sobčaka asā runa. Neticu, ka šis vīrs ir tik naivs, lai varētu viņu pakert uz «Jedinstvo» un līdzīga satura interesmas. Vai te nfigurē «portfeļa» sindroms?

— Ļoti iespējams, ka šis populārais Leningradas jurists lecerējis AP komitejas priekšsēdētāja S. Aleksejeva atstāto vakanci (gadījumā, ja to ievēlēs par Konstitucionālās uzraudzības komitejas priekšsēdētāju). Tadējādi viņš iedēdza «zaļo gaismu» uz šo posteni.

— Mēs atceramies, ka kon-

nātnu doktoru, profesoru B. Lazarevu.

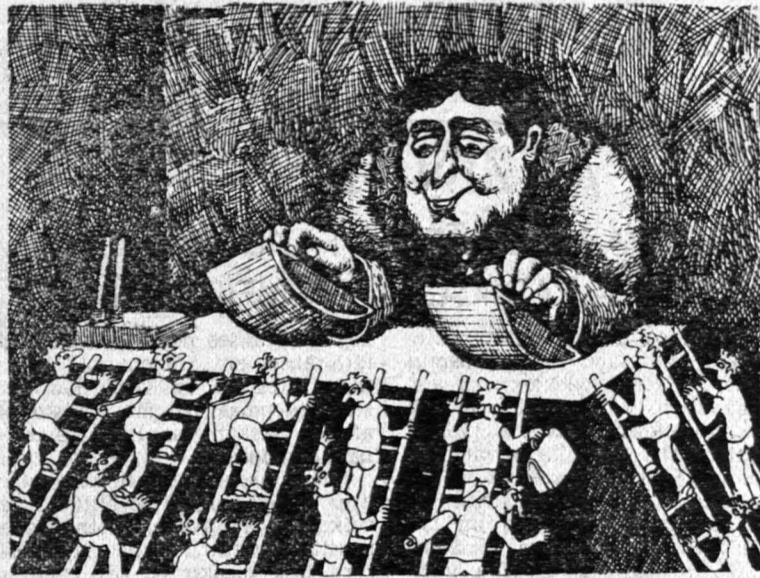
— Kad pirmoreiz radās jautājums par KUK (1. PSRS TD kongr.), kā potenciālā kandidāta šim postenim figurēja Visvaris Otovičs Millers. (Sīrnis smaids starp nākamo jautājumu.) Kā tad nonāca līdz jūsu kandidatūrai?

— Iespējams, ka b. Millers atteicās. Mani ieteica Juridiskā fakultāte. Varbūt arī tadē, ka esmu darba grupā, kura izstrādā republikas likumu par Konstitucionālo tiesu.

Maskavā esot, uzrakstīju iesniegumu Gorbačovam, ka atsaucu savu kandidatūru komitejas sastāvā, kamēr to neakceptēs Latvijas AP.

— Vai Jums nešķiet, ka mēs lieki koķetējam ar šo imperijas likumu? Nav nekādas garantī-

Ko darīsim ar «uzpurni»?

jas, ka arī jaunā PSRS konstitūcija būs mums labvēlīga.

— Patiešām, mēs šaubāmies vai projekta izstrāde būs demokrātiska. Iespējams, to radīs «augšā» un tad piedāvās akceptēšanai kongresam. Kā šāda pieņemšana notiek, to jau labi zinām.

— Arī man šķiet, ka pašiem nav lieku reizi jāuzprasās pēc nepatīkšanām. Kā domājat Jūs?

— Es esmu pret šī likumprojekta ratificēšanu republikas AP. Galu galā tas taču ir PSRS likums, kas regulē Savienības normas. Kādēļ tam vajadzētu darboties mūsu republikas teritorijā?

— Pieņemsim, ka notiks nevēlamais un februāra sesijā deputāti tomēr akceptēs šo likumprojektu. Vai arī tad Jūs atsauksiet savu kandidatūru? Jūsu situācija ir sarežģīta...

— Man, piedaloties šīs komitejas darbā, būtu jādod zvērēsts, ka vienīgais kungs un pavēlnieks, kuram kalpošu, būs vienīgi PSRS konstitūcija, ka vadīšos tikai pēc tās. Bet tad man jānosūta pašam pret savu pārliecību un sirdsapziņu. Taču tas nekad nenotiks.

— Pirmsapvērsuma galma ētika izšķirtu šādu dilemmu daudz ideālistiskāk. Paldies Dievam, nav vairs šāds laikmets un jānosaujas Jums nebūs, taču kādu variantu paredz un pieļauj Maskavas «ētika»?

— Ja nu paturam prātā šo slīktāko iznākumu, tad jāteic, ka jebkurā brīdī savas pilnvaras varu nolikt.

— O, nešaubos, ka uz Jūsu iespējamo vakanci momentā pretendēs ducis republikā «Iemīlotu pasaku varonu»...

— Tikai tadē vispār piekritu balotēties šim postenim — lai to neaizpildītu kāds... Redziet, mani saliekt un pārliecināt ir grūti. No savas sirdsapziņas un tautas neatkāpšos.

— Novēlu būt cietam, un cerams, ka nākošā AP sesija šīs problēmas atrisinās Jums un mums par labu.

IVETA HOFERTE

kumprojekts par Konstitucionālās uzraudzības komiteju ļoti negatīvi noskaņoja gan Baltijas delegācijas vairākumu, gan daļu Gruzijas, Moldāvijas, Rietumukrainas deputātu, gan arī Starpreģionālās grupas pārstāvjus.

— Baidoties no parlamentārā skandāla, Gorbačova pilnvarotais piedāvāja kompromisu, kura būtība ir...

— ... tā, ka likums stājas spēkā ar 1990. gada 1. janvāri, bet ar zināmu atrunu. Tas nozīmē — kamēr nebūs jauna PSRS konstitūcija, mūsējā netiks samērota ar veco, brežņevisko.

— Tomēr, šis kompromiss tika «uzlabots» ar lamatiņu mehānismu. Tā patents pieder internacionālās brigādes cīnītājiem — Koganam, Jarovojam un Alksnim.

— Jā, viņi mēģināja Konstitucionālās uzraudzības komitejas kompetenci paplašināt ar konstitucionālajām cilvēku tiesību garantijām. Mēs ļoti labi saprotam, ka tika tēvēts uz vēlēšanu likumiem, uz dzīvesvietas cenzu. No juridiskā viedokļa, tās nevar ietekmēt šos republiku likumus un pasludināt tos par spēkā neesošiem, taču atkārtotu stresu un ažiotažu šādas iebildes radītu. Arī par Valodu likumu.

— Šajā sakarā visvairāk pār-

gresā izcēlās diskusija par komitejas sastāvu. Aktīvi reaģēja autonomo republiku pārstāvji.

— Katram deputātam bija šī likumprojekta variants un arī iespējamo kandidātu saraksts (īss dosjē) komitejas sastāvā. Taču neviens nevarēja pateikt, kas tad rekomendējis šos cilvēkus. Pamatoti sāka uztraukties arī «autonomie». Sākumā kongresa prezidijs mēģināja šo jautājumu apiet, ierosinot nomainīt juridisko zinātņu doktoru M. Piskotina kandidatūru ar kāda Ufas jurista, AP deputāta, kandidatūru, aizbildinoties, ka pirmajam būs jāveic arī galvenā redaktora pienākumi jaunizveidotajā žurnālā «Narodnij Deputat». Tomēr autonomo republiku pārstāvji protestēja pret viena cilvēka nomaīņu, prasot garantētu pārstāvniecību. Rezultātā izveidojās septiņas vakances (4 — aut. rep. un 3 vietas, kuras atsauc Baltijas republikas, jo nebija šo jautājumu saskaņošanas ar savām AP). Tadējādi ievēlēja priekšsēdētāju — Sverdlovskas Filozofijas un tiesību institūta direktoru, korespondētāļlocekli, pazīstamu juristu S. Aleksejevu un viņa vietnieku — PSRS ZA Valsts un tiesību zinātņu institūta sektora vadītāju, juridisko zi-

MĀCĪSIMIES MŪSU NACIONĀLO VĒSTURI

Lai atdotu atpakaļ mūsu jaunatnei jau vidusskolā tās zaudēto pagātni, pastiprinātu mācību procesa humanitizāciju, iepazīstinātu ar jaunākajiem atzinumiem ar 1989. g. 1. janvāri atjaunota Latvijas vēstures katedra. Ar 1. septembri tā sāksusi plašāk mācīt Latvijas vēsturi arī ārpus Vēstures un filozofijas fakultātes. Pašreiz Latvijas vēsturi mācām 9 citu fakultāšu un sagatavošanas nodaļas studentiem. Vai nākamajiem juristiem, vadības un ekonomiskās informātikas specialitātes studentiem arī nebūtu jāzina Latvijas vēsture? Latvijas vēsturi bez sagatavošanas nodaļas mācās 671 students 23 grupās. No tiem 16 grupas mācās latviešu valodā un tikai 7 grupas krievu valodā. Mācību ilgums no 36 līdz 72 stundām klātienē un no 6—20 stundām neklātienē. Tajās fakultātes, kur Latvijas vēsture mācīta jau agrākajos gados (piem., Filoloģijas fak.) šo priekšmetu apgūst 1. kursā, bet pārējos 2., 3., 4., vai pat 5. kursā. Filoloģijas fakultātē piecās grupās un Ģeogrāfijas fakultātē vienā grupā mācību noslēgumā paredzēts eksāmens, bet parasti studenti kārto ieskaiti. Diemžēl Svešvalodu fakultātē divās grupās un Pedagoģijas fakultātē vienā grupā šogad šis kurss ir fakultatīvs vai bez ieskaites.

Kaut arī kursu lasām pirmo gadu, to māca kompetenti Latvijas vēsturnieki — visi vēstures zinātnieki kandidāti, lielākā daļa ir docenti — V. Kanāle, Dz. Viksna, A. Beika, E. Žagars. Katedra jau izstrādājusi jaunu Latvijas vēstures mācību programmu vēsturniekiem, kas ir pavairota latviešu valodā un pašreiz tiek sagatavota pavairošanai krievu valodā. Pašreiz mācību spēki gatavo šādu saīsinātu Latvijas vēstures mācību pro-

grammu vēsturniekiem līdz ar obligātās literatūras sarakstu. Gatavojam arī eksāmenu biļetes. Autoru kolektīvs 16 cilvēku sastāvā gatavos uzsākt pirmās Latvijas vēstures augstskolas mācību grāmatas izstrādāšanu. Taču Universitātes vadība nespēj pietiekami finansēt šīs grāmatas uzrakstīšanu.

Tas laikam skanētu pārāk pašpārliecināti, tomēr domāju, ka pašreiz nav svarīgākas mācību grāmatas kā Latvijas vēstures mācību grāmata augstskolām un skolotājiem. Jācer, ka radīsies apstākļi šādas grāmatas izdošanai pēc dažiem gadiem. Jā, mācību grāmatas pagaidām trūkst. Istenībai tuvāka pašreiz ir skolotāju kolektīva LVU aspiranta O. Kostandas vadībā izstrādātā Latvijas vēstures mācību grāmata, kura pavairota uz rotaprinta brošūrā. Jau nākošajā gada sākumā ALA Savienotajās Valstīs to solīja iespiest un uzdevināt Latvijas skolām, jo mēs paši tā arī vēl nespējam «sapravīties».

Latvijas vēstures katedra ar prorektora prof. R. Kondratoviča atļauju šogad sāksusi izdot Latvijas vēstures brošūru sēriju LU izdevniecībā. Tagad jau iznākušas trīs, bet līdz gada beigām ceram nodot pavairošanai vēl četras brošūras. Jau gadiem ilgi nav mācību karšu Latvijas vēsturē, jo vecās tā nolietojušas, ka knapi var uzkarināt auditorijā. Taču to iespēšanai vajadzīgas vairākas atļaujas un limitē, kuri saņemami Maskavā. Pašreiz gatavojam nepieciešamo karšu sarakstu, koordinējam darbu ar Tartu un Viļņas universitātēm, lai kopīgiem spēkiem uzvarētu Maskavas centru. Sagatavots izdošanai dokumentu krājums par Latvijas vēsturi, vairākas monogrāfijas, kuras jābeidz 1990. gadā.

Zviedrijas latvieši un izdev-

niecība «Daugava» (D. un R. Sleiēres kungi) Latvijas vēstures katedrai uzdevinājuši 55 ārzmēs izdotās vēstures grāmatas, tai skaitā lielu daļu no monumentālā Latvijas vēstures izdevuma, kas iznācis 10 biezos sējumos. Zviedrijas latviešu akadēmiskā grupa gatavo nākošo vēstures grāmatu sūtījumu. Tuvākajā laikā katedra saņems dāvinājumā pavairojamo aparātu «Kseroks». Taču vai mums būs vajadzīgais papīrs un «pulveris» tā darbināšanai? Nolikā pilnveidot Latvijas vēstures mācīšanu vēsturniekiem, jau šajā semestrī paredzēts sasaukt visu 23 grupu vecāko apspriedi, lai uzklautu studentu vēlmes šī priekšmeta mācīšanas uzlabošanai. Taču jau pirms tam līdzu visus mācību spēkus un studentus izteikt savas domas un ierosinājumus Latvijas vēstures pasniegšanas uzlabošanai.

Jūsu rakstiskus ieteikumus un zvanus galdsim LU Vēstures un filozofijas fakultātē Brīvības bulvārī 32, III stāvā 25. istabā. Mūsu tālrunis 282297.

Izzināsim mūsu Tēvzemes likteņgaitas pagātnē, lai labāk saprastu tagadni un pareizāk iecerētu nākotni 21. gadsimtā! Jo tie, kas savu pagātni neatceras ir nosodīti to atkārtot. Tas ir arī tāpēc, ka cilvēks ātrāk aizmirst nekā atceras. «Tautu, kura vairās no savas vēstures un kurai uz pieres uzrakstīta vēlme pēc plāpām, Dievs nosvītro no tēvzemes» — rakstīja Gēte. Tāpēc izzināsim mūsu tautas cīņu un uzvaru meklējuma un atradumu klūdžu un panākumu stāstus!

Klausieties un atcerieties mūsu tautas vēstures soļus!

Latvijas vēstures katedras vadītājs prof. HEINRIHS STRODS

DAŽAS ATZIŅAS

PAR UNIVERSITĀTES DABASZINĀTŅU FAKULTĀŠU PEDAGOĢISKĀS DARBĪBAS RADIKĀLU PĀRVEIDOŠANU

1. Līdztekus Latvijas izglītības likuma un LU Satversmes izstrādei līdz 1990. g. 1. jūlijam tiek izveidoti LU apgūstamo specialitāšu jauni mācību plāni un atbilstoša to realizācijas vispārīgā tehnoloģija.

2. No mācīšanas organizācijas viedokļa LU mācību plāni ir divdaļīgi. Tos veido auditoriju nodarbības un studentu patstāvīgais darbs.

2.1. Auditoriju nodarbībām (lekcijas, semināri, praktiskās nodarbības) tiek sastādīts tradicionālais nodarbību saraksts, paredzot ne vairāk kā 24 nodarbību stundas nedēļā.

2.2. Auditoriju nodarbību stundas garums — 40 vai 45 min., viena nodarbība tād ilgst 2x40 min. vai 2x45 min. ar 10 minūšu starpbrīdi. Auditoriju nodarbības plāno piecām nedēļas darbdienu.

Dienā vidēji 2,5 auditoriju nodarbības, tād atsevišķās dienās ne ilgāk par 12.00 vai 14.00.

2.3. Studentu patstāvīgais darbs (laboratorijās, kabinetos, bibliotēkās, mājās) nodarbību sarakstā centralizēti plānots netiek. Šis darbs tiek centralizēti nodrošināts ar specializētām darba vietām, mācību literatūru un palīglikdzekļiem, darba vadītājiem — mācībspēkiem un nepieciešamo mācību palīgpersonālu tehniskām konsultācijām. Doto iespēju ietvaros students pats plāno un organizē savu patstāvīgā darba uzdevumu izpildi: izvēles vadītāju, darba izpildes laiku, pēc individuālas vienošanās savlaicīgi rezervējot nepieciešamo specializēto darba vietu.

3. Specialitāšu mācību plāniem vispirms ir bloku struktūra. Dabaszinātņu specialitāšu

mācībplānos ir trīs bloki: profesionālo zināšanu un prasmju bloks, vispārtehniskais bloks, humanitāro un sociālo zinātņu bloks. Ikviens kurss vai patstāvīgais darbs šo bloku ietvaros ir semestra garumā (atsevišķos gadījumos var sapārot blakusesošos semestros veicamo) un tas noslēdzas ar ieskaiti vai eksāmenu. Auditoriju nodarbību kopsumma (24 st./ned.) aptver visus trīs blokus, stundu sadale pa atsevišķiem blokiem dažādos semestros var variēt (savu izvēles iespēju robežās to var veikt arī paši studenti).

3.1. Humanitāro un sociālo zinātņu bloks dabaszinātņu specialitāšu mācībplānos tālāk iedalāms trīs apakšblokos, kuru ietvaros visā mācību laikā studentiem obligāti jāizvēlas un sekmiņģ jāapgūst

— kultūras apakšblokā: 4 kursi

— ekonomikas apakšblokā: 2

— politikas apakšblokā: 2 kursi

Vidēji (tātad ne obligāti katrā semestrī) 1 kurss semestrī, atvēlot tam laiku līdz 4 st./nedēļā (17% no 24 st./ned.). LU jānodrošina pietiekami plašas kursu izvēles iespējas augšminēto trīs apakšbloku ietvaros.

3.2. Vispārtehniskais bloks dabaszinātņu specialitātem ietver tiešajai profesionālajai darbībai nepieciešamos matemātikas, elektroradiotehnikas, informātikas (ESM) un tml. kursus. Šobrīd šajā blokā pagaidām vēl ir iekļaujamas arī svešvalodu nodarbības.

4. LU pedagoģiskā darbība tiek organizēta vairākās pakāpēs.

4.1. Pirmā pakāpe (pamat-

nes un prakses nozarēs, kā rezultātā absolventi saņem LU beigšanas atestātu un kurš dod tiesības turpmāk ņemt atbilstošus amatus saskaņā ar Latvijas darba likumdošanu.

Tiem absolventiem, kuri studiju gados augstā kvalitātē ir veikuši patstāvīgu pētnieciska rakstura darbu, atbilstošajā nozarē tiek piešķirts LU zinātņu bakalaura grāds.

4.2. Otrā pakāpe (diplomskola) — divgadīga augstākās profesionālās kvalifikācijas iegūšana kādas zinātnes un prakses nozares noteiktā virzienā, kā rezultātā LU diplomskolu absolventi saņem LU beigšanas diplomu, līdz ar to kļūstot par diplomētiem speciālistiem (diplomēts fiziķis, diplomēts matemātiķis utt.) ar atbilstošām darba un citām tiesībām.

Tiem diplomētajiem speciālistiem, kuri mācību laikā diplomskolā ir izstrādājuši noteiktu patstāvīgu zinātnisku darbu, atbilstošajā nozarē un virzienā tiek piešķirts LU zinātņu maģistra grāds.

5. Veidojot jaunus LU mācībplānus, galarezultātā jābūt diviem plāniem: optimālajam un pārejas uz optimālo mācībplāniem. Pašreizējos apstākļos optimālā plāna realizācija, diemžēl, nav pilnībā iespējama un pārejas plāna nepieciešamību diktē virkne problēmu, kuras vēl jāatrisina. To kopīgā būtība ir, pirmkārt, studijām nepieciešamā laika piespiedus izmantošana dažādu blakuspasākumu veikšanai un, otrkārt, mācīšanas materiāltehniskās bāzes ievērojama nepietiekamība.

LU Fizmatfakultātes dekāns, docents ANDRIS BROKS

MĀCĪBSPĒKU GRĀMATAS

Pagātne atkārtojas

Vecā gada nogalē izdevniecība «Avots» laidusi klajā Universitātes profesors L. Bīrziņas grāmatu «Lielā franču buržuāziskā revolūcija». Sai sakarā lūdzu autori atbildēt uz dažiem jautājumiem, kas var interesēt «Universitātes Avīzes» lasītājus.

— Kas jūs pamudināja ķerties pie šāda darba?

— Par kaut kādu pamudinājumu no arienes vispār nevar būt ne runas. Bet motivu šāda apceļuma izstrādāšanai bija vairāki, pat ļoti daudz. Mīnēšu nozīmīgākos.

Pirmkārt, Lielās franču revolūcijas divsimtgade — notikums, par kuru būtu grēks klusēt. Revolūcija, tās vēsture nav tikai tie neapaudzīti gadi, kurus sākam ar 1789. un beidzam ar 1794. gadu kā līdz šim pieņemts padomju historiogrāfijā, bet lieli laika posmi pirms un pēc šiem vētrinajiem notikumiem. Viss 19. gs. pagāja zem šīs revolūcijas zīmes. Tā lika pamatus visas Eiropas politiskajai dzīvei. Lai minam tikai pilsoņu vienlīdzību likuma priekšā un pārstāvības valdības formas ieviešanu; revolūcijas laika izveidojās jēdziens par tiesisku valsti. Ar to saprata tādu valsts iekārtu, kurā visu valsts orgānu darbība pakļauta likumam un valsts varas pilnvaras dalītas starp vairākiem orgāniem. 1791. g. Konstitūcijā ierakstīja: «Francijā nav augstākas varas par likumu.» Valsts tiesiskie institūti un idejas, radušies Francijā, izplatījās pa visu pasauli. Eiropā tika atcelta dzimtbūšana, Amerikas Savienotajās Valstīs atcēla verdzību. Tautas pārstāvība pakāpeniski nodibinājas gandrīz visas Eiropas valstīs, izņemot Krieviju. Absolūtas monarhijas ierobežošana vai gāšana norisinājās arī lielām un asiņainām cīņām.

Tomēr arī šajā ziņā attīstība virzījās uz priekšu. Lielā franču revolūcija ir pārbagāta cildenām idejām, par kuru īstenošanu tautas cīnās vēl šodien. Lai minam «Cilvēka un pilsoņa tiesību deklarāciju», kuras pats pirmais pants svinīgi paziņo: «Cilvēki piedzimst brīvi un tiesības vienlīdzīgi.» Laikmetā, kad visā Eiropā vēl valdīja dzimtbūnieciskā iekārta un jaunās Amerikas Savienotajās Valstīs uzplauka vergu tirdzniecība, vārdi par cilvēka brīvību un vienlīdzību patiesi bija revolucionāri un drosmīgi. Rakstnieks A. Vinogradovs savā grāmatā «Paganīni lāsts» par to jūsmīgi raksta: «Cilvēka un pilsoņa tiesību deklarācija» — pirmais pilnkanīgais paragrāfs pauda daudzu gadsimtu gaišākas cerības... Ruso un Voltēra prāts bija diktējis šo brīnišķo Francijas jauno laiku vēstures pirmo lappusi.»

Lai lasītāji iepazītos ar Deklarāciju pilnībā, esmu tās tekstu devuši kā grāmatas pielikumu. Jāatgādina, ka vēl tagadējā Francijas Konstitūcijā preambulā atsaucas uz šo slaveno dokumentu. Franču revolucionārās idejas par cilvēka tiesībām un brīvību iespiedās pat tādā nomāktā zemī, kāda tolaik bija Latvija. Pilsētniekiem tās atnesa avīzes un grāmatas, bet latviešu zemniekiem — ceļojošie amatnieki, «vanderzelli». Kāds muižnieks sūdzējās Kurzemes hercogam par kādu zemnieku, kas protot «runāt par vienlīdzību un brīvību kā īsts francižis».

Otrkārt, šādu sacerējumu izstrādāt mani pamudināja tiešais darbs: jau daudzus gadus lasu lekcijas vispārējā valsts un tiesību vēsturē. Kurss ir ļoti plašs, turklāt mācību grāmatas par katru programmas sadaļu dotas īsas, pat izziņas veida ziņas. Bez tam šodien daudz problēmu traktējums nevar apmierināt. Arī par Lielo franču revolūciju atrodami tādi apgalvojumi, kas bija godā personības kulta jeb staļinisma laikos. Bez mēra tiek cildināts Robespjērs, Jakobīnu

diktatūra atzīta par nevalnojamu un terors — par galveno cīņas līdzekli, bez kura revolūcijas uzvara un varas nostiprināšana neesot iespējama. Tomēr, vēstures faktus objektīvi vērtējot, jāatzīst, ka terors bija nevaldīga cietirdība, kas izraisīja kontrrevolūciju.

Treškārt, vēlēšanās parādīt lasītājiem, kādus secinājumus var izdarīt no Lielās franču revolūcijas pieļautajām kļūdām, no kurām jāizvairās mūsdienu pārbūves apstākļos. Te jāmin revolucionāru šķelšanās, par ko zīmīgi rakstīja Zans Žoress: «Jānozīmē, ka revolucionāri neprata atrast savstarpējās sadarbības centru, kas viņiem būtu devis iespēju saskaņot savus spēkus. Saskaldījušies grupējumos, apmelodami un neieredzēdami cits citu, viņi vairs nevarēja cītīgi atgūt revolūcijas vienotību, kā tikai iznīcinot pretinieku. Nāve kļuva par drausmīgu samaksu pašu kļūdām, egoismam un pašdiem. Kildas, pārmetumi un vieglprātība galarezultātā noveda pie bēdes kirurgiskas iejaukšanās.» /166. lpp./ Tikpat pazudināša bija opozīcijas varmācīga iznīcināšana, plašo iedzīvotāju masu interešu nepietiekama respektēšana, dāsni solījumi, bet bez materiāla seguma, un tml.

Tomēr nobeigt savu stāstījumu nevēlos tikai ar kļūdām. Ja sasniegumus un kļūdas liktu uz svariem, tad sasniegumu kauss būtu pārāk par trūkumiem. Kļūdas tie, kas revolūcijā redz tikai vienu — tumšo pusī. Dažas publikācijas pagājušās vasaras presē mani sarūgtināja kā vienpusīgas, tendenciozas, pat tuvredzīgas.

Dosim vārdu Pēterim Kropotkinam (Lielās revolūcijas vēsturnieks.): «Lai kāda tauta nostātos uz revolūcijas ceļa, tā saņems mantojumā to, ko mūsu vectēvi paveica Francijā. Viņu asinis ir lietas visas cilvēces labā. Viņu lielās ciešanas — pārciestas visas cilvēces labā. Viņu nežēlīgie savstarpējie kari, viņu idejas, kuras tie gribēja realizēt, šo ideju sadursmes ir visas cilvēces ieguvums. Tas viss ir devis savus augļus un dos vēl lielākus, tie pavērs cilvēcei jaunus apvēršņus, kuras kā bāka apmirdzēs slavenie vārdi: Brīvība, Vienlīdzība, Brālība.»

— Tomēr gribu zināt, kā vērtējāt notikumu pašreizējo gaitu pasaulē?

— Mani uztrauc notikumi Rumānijā, kur komunistisko partiju gribēja pasludināt ārpus likuma. Franču revolūcijas laikā līdzīgi notika ar opozīciju. Pati komunistiskā partija esmu tikai 30 gadus — tajā iestājot pēc XX kongresa, ko tālāni var nosaukt par atkušņa laiku. Pārzinot franču revolūcijas notikumus, āgri izpratu kulta traģiku, bet nepieņemama ir doma, ka arī pie mums komunistus grasās pasludināt ārpus likuma. Piemēram, Ulmaņa valdības laikā komunisti risēja ar brīvību un darbu, jo ticēja idejai. Būtība: Staļins sagrāva komunisma sistēmu visā pasaulē, taču komunistu vidū vēl ir daudz gaišie spēki un mums jāturas kopā.

Ilgu laiku Dantons man šķita nepieņemams, bet nu jau pats esmu «pārkārtojies». Jā, sapratu, ka virsroku nēma tie, kam vara, bet ne vienīga taisnība. Terors atkārtojās arī Oktobra revolūcijā.

— Esat pesimists vai optimists?

— Domāju, ka optimists. Mums līdz šim nav bijis tāds valsts virs kā M. Gorbačovs. Dažkārt man viņa ir žēl, jo tumšie spēki nesauz. Taču šobrīd jūtu līdz lietuviešiem, kaut arī viņi ir daudz vienotāki par mums.

Jā pastāvēs opozīcija, tad būs tiesiska valsts, pretējā gadījumā, atceroties vēsturi, nekas labs nav gaidāms. Ļoti gribas ticēt, ka uzvarēs demokrātiskie spēki.

Intervēja ILZE BRINKMANE

AINĀRS DIMANTS

stud. journ. Maskavas universitātē

Latviešu studenti Maskavā no pirmās līdz otrai atmodai

Pēc vēsturiskā darba latviešu tautas attīstības gaitā — pirmā latviešu nacionālā virziena laikraksta «Pēterburgas Avīzes» izdošanas un neveiksmes zemes iepirkšanā Novgorodas guberņā Kurzemes bezzemniekiem Krišjānis Valdemārs 1867. gada janvārī pārcēlās uz Maskavu (un dzīvoja šeit līdz savai nāvei 1891. gadā). No šejienes K. Valdemārs ar gudrību, neatlaidību un izveikumu, izmantodams iespējamās līdzekļus — galvenokārt slavofilu presi un paziņanos ar augsti stāvošām personām — sāka gāzt Latvijā labi noorganizēto, stingro un nežēlīgo vācu iekārtu un atsvaibināt latviešu tautu. Ko vācu muiznieki uzskatīja par savām neatņemamām privilēģijām, ko tie visiem spēkiem uzturēja un apsargāja, to, K. Valdemāra organizētie spēki sāka drupināt. Pēc viņa pārnākšanas uz Maskavu tieši tā nu kļuva par apspēlētās latviešu tautas aizstāvēšanas centru. Šī Krievijas lielpilsēta kļuva arī citiem latviešiem par patvērumu un darba vietu, jo pašu zemē dzīves apstākļi bija grūti. 1867. gadā Maskavā ieradās vēlākie levērojamākie latviešu folkloristi Krišjānis Barons un Fricis Brīvzemnieks. Pēdējais paliek šeit vesēlus 20 gadus un blakus ikdienas maizes darbam attīsta rosīgu nacionālo darbību. 1868. gada rudenī Maskavas universitātē iestājās Krišjānis Kalniņš, vēlāk pazīstamais Rīgas latviešu biedrības priekšnieks. 1881. gada rudenī uz Maskavu pārcēlās Jēkabs Velme par skolotāju vācu skolā un pāris gadus pēcāk kļuva par vācu valodas lektoru Maskavas universitātē. Minētie vīri un vēl citi kļuva par latviešu inteliģences kodolu vecajā Krievijas galvaspilsētā, un ap dažiem no viņiem sākumā pulcējās citi mūsu tautieši, kas negribēja pazust savai nācijai plašajā svešajā jūrā.

Latviešu kopā pulcēšanās ideja pieņēma K. Valdemāram. Viņš gribēja redzēt vienkopus vairākus latviešus kaut lasāmos vakaros, jo tā vieglāk varēja rasties saites tautiešu starpā. Viņš gribēja darīt to pašu, ko bija aizsācis studiju laikā Tērbatas universitātē. Maskavā K. Valdemāram bija pulciņš jaunu un spējīgu palīgu šajā darbā — F. Brīvzemnieks, sākumā daži studenti u. c. Maskavas lasāmie vakari sāka veidoties pašmācībai. Tie nodibinājās 1870. gada 20. oktobrī (pēc vecā stila), to darbiģākais loceklis bija F. Brīvzemnieks, Maskavas latviešu lasāmos vakarus noturēja sestdienās, divreiz mēnesī viņu dalībnieku dzīvokļos. Tais šo to lasīja un pārsprīdēja dažādus uz latviešiem attiecināmus jautājumus. Dalībnieku lielākā daļa maksāja 20 kapeikas mēnesī grāmatu un žurnālu iegādei. Pēc laika izauga krietna bibliotēka, ap 400 grāmatu, kas vēlāk pārgāja Maskavas latviešu biedrībai. Maskavas latviešu vakaros pulcējās toreizējie inteliģentie latvieši, ja ne visi, tad lielākā daļa. Taču jāpiezīmē, ka K. Barons un K. Valdemārs tajos esot bijuši reti viesi. Vakaros piedalījās arī gandrīz visi latviešu studenti. Kad uz jurisprudences studijām Maskavas universitātē ieradās vēlākais pirmais Latvijas Republikas prezidents Jānis Čakste, viņam radies šāds priekšstats par latviešu vakaru darbību: «Sinis vakaros pārrunāja dienas jautājumus, lasīja avīžu rakstus, gan krievu, gan latviešu, kas attiecās uz Latviju un dzīvi tajā. Virziens vakaros bija stingri patriotisks, bet studentiem viņi nekā daudz nede-va ar savu mīļpilsonību. Otra vieta, kur latvieši un it īpaši latviešu studenti, vismaz viena daļa, satikās, bija K. Valdemāra

nams. Tur inteliģentiem jaunekļiem bija izdevība arī sabiedriskā dzīvē noslīpēties.»

Tomēr jāuzsver, ka kā aizsākumam šiem vakariem bija liela nozīme, tieši no tiem izauga arī latviešu studentu akadēmiskā organizācija Maskavā. Maskavas latviešu lasāmie vakari deva Maskavas latviešu studentu vakaru (1883. gada 19. oktobrī (pēc vecā stila) — pirmais), ko tikai 1901. gada rudenī nomainīja cits nosaukums — Maskavas latviešu studentu sabiedrība «Fraternitas Moscoviensis».

Pēc F. Brīvzemnieka aizbraukšanas no Maskavas 1887. gadā Maskavas latviešu lasāmo vakaru rosme sāka mazināties. Taču nav noteiktu ziņu, kad tie izbeigušies. Lielā mērā visai Maskavas latviešu kolonijas dzīvei bija jaunlatviešu kustības tēva K. Valdemāra nāve. Tomēr Maskavas latviešu vakaru mūžs ir mērojams vairāk par 20 gadiem.

Lai iegūtu priekšstatu par latviešu inteliģentu skaitu Maskavā 80. gadu sākumā, tad jāatzīmē laikraksta «Mājas viesis» 1883. gada 16. numura statistika. No tās redzams, ka Maskavā strādāja 18 latviešu skolotāji — 10 ģimnāzijas, pa 1 Lazareva austrumu valodu institūta, komercskolā, amatniecības skolā, mūzikas skolā, 2 mājskolotāji un 2 mājskolotājas. Arī citu profesiju pārstāvji ir minēti, proti — 3 veterināri, 2 provizori, 1 inženieris, 1 universitātes lektors. Bez tam Maskavā vietas bija atraduši vairāki kroņa ierēdņi un privātā darbā strādāja vairāki amatnieki un tirgotāji. Minētais laikraksts vēl atzīmējis, ka augstāko stāvokli latviešu sadzīvē ieņēma K. Valdemārs. Kā cilvēks, kas baudīja cara galmā augsti stāvošu personu uzticību, viņš bija viens no galvenajiem Krievijas jūras tirdzniecības flotes izveidotājiem, jauna tipa jūrskolu projekta izstrādātājs, kurš varēja mācīties visu kārtu pārstāvji un turklāt dzimtajā valodā (tam bija īpaši liela nozīme latviešu un igauņu saimnieciskajā attīstībā), strādāja par Krievijas jūras tirdzniecības flotes veicināšanas biedrības darbvedi, būdams tās faktiskais vadītājs. Par šim tēvam un par stāvokli Baltijā viņš publicēja daudz rakstu laikrakstā «Moskovskije vedomosti». Pie nozīmīgākajiem Maskavas latviešu veicumiem jāpieskaita arī jau minētā J. Velmes vadībā izdotais pirmais latviešu literāri sabiedriskais žurnāls «Austrums», kas sāka iznākt Maskavā 1885. gadā. Tajā publicēti Apsīšu Jēkaba stāsti un citi daiļdarbi, kas pieder pie latviešu literatūras klasikas. K. Valdemāra Maskavā izdotās latviešu valodas vārdnīcas tāpat ir nepārvērtējams devums, arī F. Brīvzemnieka sagatavotie latviešu folkloras izdevumi šeit.

Cik līdz šim ir bijis iespējams konstatēt, tad pirmais latvietis, kas kādu laiku studējis Maskavas universitātē, būs bijis jurists Jānis Frīdmanis, «Pēterburgas Avīžu» līdzstrādnieks un dzejnieka Jura Alunāna draugs. Studijas viņš beidzis 1864. gadā. Kā nākošais jāmin pazīstamais konservatīvais un pat reakcionārais sabiedriskais darbinieks un žurnālists Fricis Veinbergs, kas valsts eksāmenus Maskavas universitātē nolika 1868. gadā, iegūdam tieslietu zinātņu kandidāta grādu. Līdz Maskavas latviešu studentu organizēšanās sākumam Maskavas universitātē studējuši 9 tautieši — 5 juristi, 2 filologi un 2 matemātiķi. Gandrīz visi tie pazīstami latviešu sabiedriskā dzīvē. 1882. gadā universitātē iestājās un studēja līdz 1886. gadam jau pieminētais J. Čakste. Viņa atmiņās var lasīt:

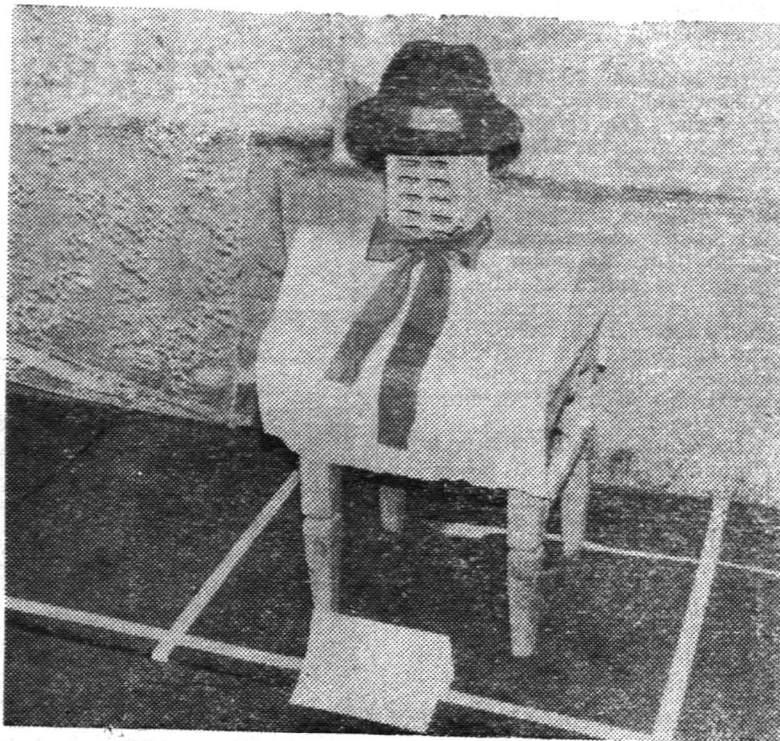
«Kad es 1882. gadā aizbraucu turp, atradu priekšā kādus 8 studentus. Tie tomēr sevišķi kopā neturējās. Viņi pazinās viens ar otru, bet kaut kādas organizācijas viņu starpā nebija. Viņi sānāca, kad notika pie Fr. Brīvzemnieka vai kāda cita tautieša, pa sestdienām tā saucamie Maskavas latviešu vakari. Tur pa lielākajai daļai nolasīja kādu referātu, ziņoja par tekošiem politiskiem notikumiem utt. Uzstājās arī studenti, kas tur jau agrāk bija nākuši.»

J. Čakste sāka studentus organizēt. Un 1883. gada 19. oktobra trešdienas vakarā (31. oktobrī pēc jaunā stila) Maskavas universitātes 15 latviešu studenti sarīkoja toreiz lepnajā «Tatāru viesnīcā», kas atradās Neļjinnij prozēda ielā (tas varētu būt pašreizējā restorāna «Budapešta», taču nepieciešami vēl papildu pētījumi) mielastu, uz kuru bija ielūgti K. Valdemārs, K. Barons un J. Velme. J. Čakste atceras: «Mēs sametām finanses kopā un teicām: ja reiz riko, tad jāriko skaisti. Stingri skatījāmies, ka uzņemam tikai tos, kas ir akadēmiski, kas paši augstskolu apmeklējuši (ir akadēmiski izglītoti). Šī sanākme kļuva par robežu, no kuras oficiāli skaitās Maskavas latviešu studentu «Vakara» sākums. Par studentu organizēšanos atsevišķā pulkā un svinību sarīkošanu J. Čakste jau iepriekš bija aprunājies ar K. Valdemāru, saņemdamis ne tikai piekrišanu, bet arī pārdomātus norādījumus studentu biedrošanās nolūkos un centienos. K. Valdemārs atjaunoja studentu kopā pulcēšanās un audzināšanas svētīgo darbu, ko bija uzsācis Tērbatas gados ar domu par latviešu nacionālās inteliģences attīstību. Tā arī 19. oktobra sanāksmes vakarā pie galda atskanēja «Gaudamus» un daudzas sirsnīgas runas. Vadošā doma tajās vijās ap dārgo tēzemi Baltijas jūras krastā, svešinieku nospiesto latviešu tautu, tās topošo inteliģences pulku un nākotnes uzdevumiem un darbiem savas zemes un tautas labā. Ļoti plaši, saka J. Čakste, runāja K. Valdemārs. Viņš nosvērtā, bet dziļās sajūsmas pilnā runā apstājās pie jaunās latviešu inteliģences pienākumiem pret savu tautu, zemi un kultūru.

Latviešu studenti Maskavā saradās gan no Latvijas, gan Krievijas pilsētām, viņu vidū arī pazīstamais mediķis, Krišjāņa Barona dēls — Kārlis. Organizācijas pirmajā laikā studentu lielākajai daļai nebija vēlēšanās aprobežot savu brīvību ar statūtu nosacījumiem. Organizācija bija nelegāla, to nebija sankcionējusi nekāda oficiāla vara. Bet viņas pamatos bija, saka J. Čakste, organizēties tādā ziņā, ka kārtīgi noturētu sapulces un visas lietas kārtīgi spriestu un izšķirtu savā starpā. Katrai sanāksmei jau iepriekš bija paredzēta zināma darba kārtība: kāda apcerējuma nolasīšana, brīvrunu par uzdotu tematu un beidzot tā sauktās tekošās darīšanas — studentu lietu nokārtošana. Temati: bantes tārps, slava pēc nāves, silts u. c. Blakus zinātniskiem tematiem liela vērtība veltīta valodas kultūrai. Vēstures jautājumos sevišķi runāts par latviešu vēsturi, tautsaimniecības — par latviešu lauksaimniecību. Juridiskos jautājumos vairākkārt uzstājies J. Čakste. Tā studentu «Vakara» sapulces pa divi nedēļām reizi kāda biedra lielākā istabā kļuva par nacionālās kultūras auditoriju teorijā un praksē. Katrā sanāksmē vēlēja tās vadītāju un protokolistu.

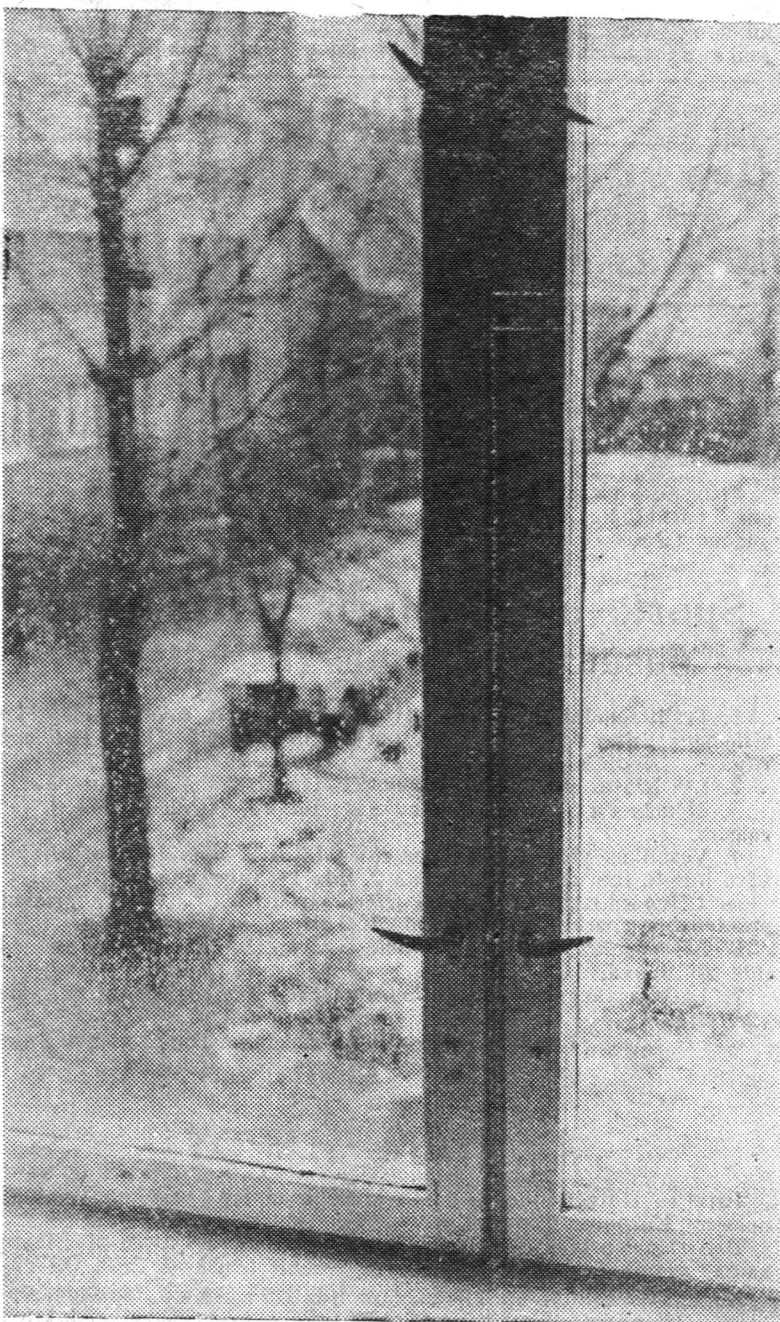
(Turpinājums sekos)

AICINĀJUMS LU STUDENTIEM

Ja vēlaties palīdzēt mūsu republikas lauksaimniekiem celt un stiprināt mūsu, pēc palīdzības saucošo ekonomiku, tad apvienojietes studentu vienībās vai kopās. Darbi Latvijas laukos palīdzēs veidot neatkarīgu, suverēnu valsti. Jūsu vienību pārstāvji, tiek gaidīti Studentu darba apvienībā Raiņa bulv. 19., 12. ist. katru dienu no plkst. 13.00—17.00, tel. 227702.

Studentu darba apvienība organizē vienību vadītāju skolu atpūtas bāzē «Mežezers» no 16.—18. februārim. Pulcēšanās vieta izbraukšanai LU Komjaunaines kom. plkst. 7.50, 16.02.90.

Miglā asaro logs,
Ko tur liegts, nav vērts

Slipt, ka vajadzīgs vīrs, kas ar fotoattēliem spētu atainot studentu un darbinieku dienas un nedienas. Pieteikties pie «UA» redaktora pirmdienās no pl. 9—11 vai otrdienās 15—17. Atlīdzība pēc vienošanās. Priekšroka studentiem, kuri

- 1) paši izgatavo fotoprodukciju,
- 2) kaut kur ir sazvānāmi,
- 3) pārvalda lasīt un rakstītprasmi tādā apjomā, ka spēj izlikt uz papīra — kas fotoattēlā redzams,
- 4) prot vai ir ar mieru iemācīties vadīt redakcijas helikopteru, kad tas tiks iegādāts,

(Nobeigums.)

Nākamajā dienā sākam saprast, ko nozīmē Amerikā strādāt un pelnīt naudu. Trīs nedēļas pēc kārtas piecreiz dienā amerikāņiem rādījām latviskus dančus un dziesmas. Katrs koncerts apmēram 30 minūšu garš. Koncertlaukumi ļoti dažādi, līdz ar to atšķiras arī programmas. Vietējie mīļprāt klausījās mitoloģisko programmu, ar interesi vēroja garas norises un dejas. Bija ģimenes, kuras sastāpām vai ikkatrā koncertā un pēc katra no tiem saņēmām sirsnīgus patikšanas apliecinājumus.

Koncertu laikā pārbaudām arī amerikāņu dancotprasmi. Dejojot viņi iet labprāt un nestīvības kā latvieši. Bija pat jaunieši, kuri vairākkārt nāca, lai dabūtu izdancoties.

Uz «Silver Dollar City» bija atbraukuši arī latvieši no Sentluisas.

Dienvidu saules izraibināti, druscip noguruši, bet arī lieliski atpūtušies un izbaudījuši «pūstošās» iekārtas sadzīves baltos plankumus. Firmas «Jefferson» busā veicām vienu no lielākajiem pārbraucieniem. Uz riteņiem bijām gandrīz astoņas stundas.

Kā zināms ikvienam intelligentam cilvēkam, tieši Sentluisā atrodas slavenā arka — piemineklis Amerikas apgūvējiem. Izbraucām arī cauri pilsētas rūpnieciskajam centram. Sajūta šausmīga — milzīgas, nokvēpušas metāla konstrukcijas, netīrs un noplucis rajons.

Ierodoties Indianapolē, nokļuvām tautiešu ģimenēs. Mājās mūs iepazīstināja ar saimnieku, vecmāmiņu un... lielu, pinkainu suni, kurš tiešām bija ļoti jauks un ne mazāk viesmīlīgs

INA DAŅUTE

» DANDARU «

brīnumanie piedzīvojumi

AMERIKĀ...

par saviem saimniekiem.

Kad nākamajā dienā gatavojamies lielajam koncertam, Dzint

tra izrāda tautastēpus, ko pati audusi un šūdinājusi abām meitām. Nesalīdzināsim, bet sevis

attaisnošanai jāsaka, ka arī mēs, ja ņem vērā «ideālos» apstākļus mūsmājās, ar saviem tēpiem galā bijām tikušas visai veiksmīgi.

Gatavojamies garam un nopietnam koncertam. Gribējās radīt kaut iluzoru Latvijas klātesamības sajūtu. Lai kaut uz mirkli šie cilvēki te nejostos kā svešinieki un klaida tautieši, lai visi kopā mēs būtu mājnieki un savējie. Tas izdevās. Tas bija iespaidīgākais koncerts visa brauciena laikā. Pilnumpilnā zāle mums nelierastā uzmanībā tvēra katru kustību, katru skaņu. Vēl tovarak sapazināmies ar vietējiem dejotājiem no «Jautrā pāra». Dandarieši izgāzuši krūtis, fotografējās pie prezidenta Ulmaņa portreta, visnotaļ novērtēdami šī brīža nozīmi turpmākajā dzīvē.

Nākamajās dienās tautieši mūs izklīdēja ar piknikiem un saviesīgiem vakariem, iegrimām mīksto automobiļu sēdekļos un siltos baseinu ūdeņos, mainījāmies adresēm un suvenīriem, draudzības un mīlestības apliecinājumiem. Apskatījām Bērnu muzeju, kur izstādīti (ak, nē — ne jau bērni!) amerikāņu sadzīves un izklaides priekšmeti tematiskā un hronoloģiskā kārtībā: milzīgs ūdens pulkstenis, smejošs gliemezis, kurš negausīgi rij dolārus, pie tam skaļi iesmiedamies un pateikdamies, pretī neiznīdams pat niecīgu biļešu papīru... Tur bija gan tējkārtē, gan dažādu laikmetu istabu un darbnīcu iekārtas. Turklāt bērni lietpratīgi rīkojās ar visu, kas bija domāts tieši viņu neremdināmajai darbītiesgribai.

Daudzi aizbrauca arī līdz spidveja trasei, kura ir slavena visā pasaulē, citi vienkārši pa ielām klaiņodami, izbaidīja rietumus.

Apcieļojām arī divas vecas kundzes, kuras bija nolēmušas Liepājas baznīcai uzdāvināt sarkanbaltsarkano karogu. Tā aizrieteja dienas Indianapolē latviešu ģimenēs. Jaunie tur ir jauki un dulli kā visur pasaulē un sajūmināti teic: O Amerika, tā ir iespēju zeme! Amerika — tā ir jauna zeme! Viņu vecāki arī nav īpaši veci un savdabīga asuma tiem nebūt netrūkst.

Kad pēc negulētās nakts atvadījāmies latviešu centra pagalmā, nebija drosmnieka, kas šajā agrajā rīta stundā izkustinātu ciešo apli, kurā bijām nostājušies. Nespējām pielikt treknu punktu. Pārējie rokasspiedieni, pēdējie fotoaparātu knikšķi, apraudāšanās. Čaunes kundzes mājā atkal paliek tukša un klusa. Un pats kungs... Interesanti! ko viņš domā pa ceļam uz mājām?

Punktu tā arī nepielika neviens. Palika daudzpunkte. Tā seko dzīve pāri laikam un telpai. Mūsu kopīgā. «Jautrais pāris» ir uzaicināts uz XX Vispārējiem latviešu dziesmu un deju svētkiem Rīgā. Iveta Ašone no šī kolektīva būs viena no trimdas latviešu deju kolektīvu virsvadītājām.

18. jūnijs. Toreiz uz perona sagaidīja ne vien mūs, bet arī Vispasaules latviešu Arstu kongresa delegātus.

Ceļojums beidzies turpat, kur sācies. Skiet, ka iespaidi nosapņoti. Amerika — piepildīto sapņu zeme. Tomēr tā nav burvju valstība. Tā ir cilvēku radīta un veidota, arī tur dienā ir 24 stundas, bet gadā 365 dienas, taču ļaudis tur pagūst izdzīvot krietni vairāk. Pasakas morāle: brauciet uz Ameriku!

Ekoloģiskā centra jaunumi

— «Labs saimnieks gatavo ragavas vasarā un ratus ziemā.» Sekojiet šai latviešu tautas parunai lūdzam Ekoloģiskajā centrā pieteikties visus tos, kuri vēlētos paši piedalīties Latvijas vides un kultūrvēsturisko pieminekļu sakopšanā, strādājot mūsu rīkotajās ekoloģiskajās nometnēs vasaras brīvlaikā.

— Līdz 1990. gada 30. janvārim gaidām tos Pedagoģijas fakultātes studentus, kuri interesējas par ekoloģiju un vēlētos savu nākotni saistīt ar jaunatnes neformālo ekoloģisko izglītību un audzināšanu. Būs iespēja vienu gadu stažēties kādā no ASV koledžam un arī Rietumeiropas augstskolās.

— Latvijas Universitātes Ekoloģiskais centrs kopā ar LPSR Jaunatnes organizāciju komiteju un LDPAB Rīgas pilsētas padomi izsludina fotokonkursu «Vide — antivide». Darbus vērtēs trīs grupās: 1) studenti un skolu jaunatne, 2) amatieri un profesionāli, 3) ārzemju autori. Darbi konkursam iesūtāmi līdz 1990. gada 31. janvārim. — Ekoloģiskā centra Bērnu nodaļa rīko bērnu zīmējumu konkursu «Skaistu kopsim tēva sētu». Tiek aicināti piedalīties ne tikai pirmskolas vecuma bērni, bet arī skolēni līdz 14 gadu vecumam. Darbi konkursam ir iesniedzami līdz 1990. gada 25. februārim.

Abu konkursu mērķis ir pievērst sabiedrības uzmanību apkārtējās vides un kultūrvēsturisko pieminekļu katastrofālajam stāvoklim Latvijā, ne tikai profesionāla fotogrāfa skatījumā, bet arī mūsu bērnu uztverē.

Sīkākas ziņas interesenti var saņemt pa telefonu 228320 vai personīgi Latvijas Universitātes Ekoloģiskajā centrā.

* Mūsējie un viņējie EKO nometnē Liepupē 1989. gada vasarā.

VAI JŪS ZINĀT, KA...

Pavisam nesen un pašā Rīgas centrā «Dieva Aust» pirmskongresa iniciatīvas grupa nodibināja Zorša Siksnas fanu klubu. Jā, nepārlasījāties, jo tas ir tieši tā — šī «bledra grupa» ar balsu vairākumu apstiprināja sevi kā «Leonoru», paskaidrojot, ka to var arī saukt par «JEORJIC'S WAVE», kas veļas pāri apsnigušajai Latvijai. Himna, protams, «vārds kā dziesma šis skans» pati daļā «Leonora», taču nav par skādi uzziedāt kādreiz «Genovevu», «Muļķa sirdi» u. c.

Dibināšanas sanākme apstiprināja vāpēni (ģerboni) — jauna, spidīga galēji brūna ādas siksnas ar «vienkāršu metāla sprādzi» (kas nav «pie deniņiem tavos matos»), bet letver sudraba izšūtos burtus — LEONORA, virs tiem jau minētais «Jeorjic's Waves», zem — ANNO 1989, kā arī karogu, kas būs horizontāli melnbalts ar izšūtu ģerboni pašā vidū.

Tika pieņemta viena no devīzēm: «Stāvam un kritam!», nepieciešamības gadījumā var izmantot arī: «Jā, jā Z. S.»

Tad daži organizatoriskas dabas jaunājumi — portfeju dalīšana, biļešu iegāde uz koncertiem, atribūtikas ražošana un drudzaina sponsoru meklēšana. Galvenais, tika ievēlēts kasieris, kurš teicās ik mēnesi ievākt «pieciti» no biedra līdz 10. datumam; par trim neapmaksātiem mēnešiem — izslēgšana. (Nauda vajadzīga ierakstu tiražēšanai un izplatīšanai arī aiz mūsu «nedalāmās» robežām.)

— Pie mums disciplina stingra un apģērbs vienkāršs — teica viens no liederiem.

Notiks sarakste ar fanu klubiem šeit un citur. Pagaidām mūsu ir maz, tāpēc atsaučieties un pulcējaties zem melnbaltajiem karogiem!

Tālruni domubiedriem: Ieva 526046 Jānis 284990

Tur bija klāt, visus redzēja, šo to pierakstīja un lesaistījās ZANNA ACIĢA

Redaktors AIVARS JANSONS

APSVEICAM!

LU komandu ar uzvaru Latvijas augstskolu pasniedzēju spartakiādē saha.

Fiziskās audzināšanas katedru ar uzvaru LU spartakiādes sacensībās basketbolā, fināla spēlē sīvā cīņā uzvarot pagājušā gada čempionus CFI.

Sporta un veselības veicināšanas pasākumi ziemas brīvdienās

1. Tradicionālais Baltijas universitāšu turnīrs rokasbumbā, kas risināsies Viļņā no 25. līdz 28. janvārim, volejbolā, kas risināsies Rīgā — Lāčplēša ielā 117.

2. LU izlases piedalīsies Rīgas pilsētas basketbola čempionātā.

3. Ziemas turlāde Rietumkaukāzā no 27. janvāra līdz 6. februārim.

4. Veselības veicināšanas nometnes Ličupē, Pļaviņās no 26. janvāra līdz 6. februārim, Stučkā no 2. līdz 11. februārim.

5. LU pasniedzēju volejbola izlase sacentīsies Latvijas augstskolu pasniedzēju spartakiādē Jelgavā no 3. līdz 11. februārim.

6. LU pasniedzēju un darbinieku spartakiāde volejbolā no 17. līdz 26. janvārim.

7. Latvijas augstskolu pasniedzēju sacensības peldēšanā 28. janvārī Rīgā.

8. LU izlasei Latvijas PSR ziemas meistarsacīkstes vieglatlētikā.

Sīkākas ziņas SPORTA KLUBĀ

AICINĀM SLĒPOT

Latvijas Universitātes Tūristu klubs organizē veselību veicinošu nometni Karpatos (Slavskoje) ar slalomslēpošanas ievirzi.

Dzīvošana: privātā mājā (divas istabas ar virtuvi, tuvu pie slalomkalna, astoņiem dalībniekiem viena nedēļa izmaksās 250. 00 rbj.)

Nometnes termiņi no 1. februāra līdz 4. martam. Papildpakalpojumi: vilciena vai lidmašīnas biļetes, apģāde ar pārtikas produktiem.

Interesentu pieteikšanās LU Sporta klubā vai pa tālruni 227400 pie Aivara Kozicka vai Bruno Bušvehtera, kā arī katru pirmdienu Aspazijas bulvārī 5—312 pulksten 17.00.

LUTK LĪGUMDARBU KOMISIJA

Mūsu laikraksta nākamais numurs iznāks 8. februārī.

Iespiests Latvijas izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības ražošanas apvienības RA «Poligrāfists» 4. cehā, 226700, Rīgā, Akas ielā 5/7. Tirāža 1500 eks., augstspiede. Redakcijas adrese: pasta indekss 226098, Raiņa bulv. 19, 121. ist., 3. stāvā, tālr. 222944.

«Университетсес авизе» («Университетская газета»), издание Латвийско го университета. На латышском и русском языках. Адрес редакции: 226098, г. Рига, бульв. Райниса, 19, 3 этаж, комната 121. Телефон 222944.